

KAIP PASKATINTI TINKAMĄ VAIKO ELGESĮ?

Parengė Klaipėdos PPT psichologė Ugnė Kundrotienė
pagal Hallahan, D., Kauffman J. (2003). Ypatingieji mokiniai.

Viena strategijų, kurios taikomos siekiant skatinti tinkamą vaiko elgesį, yra susijusi su apdovanojimu už tokį elgesį arba jo pastiprinimu kiekvieną kartą, kai vaikas elgiasi jums norimu būdu. Pastiprinimas gali būti įvairaus pobūdžio: žodiniai pagyrimai, šypsena, rankos paspaudimas, linktelėjimas, švelnus patapšnojimas per nugarą ir kt. Reikia atminti, kad ne visiems vaikams reikia vienodo pastiprinimo. Turite patys surasti vaikui tinkamiausią pastiprinimą.

Pastiprinimu taip pat gali būti ir tam tikra vaiko mėgiama veikla, materialinės priemonės, maistas ir pan. Veiklos pastiprinimas pagrįstas Premacko principu, kuris dar vadinamas "senelės dėsnium". Jis primena senelės argumentą: "Jei suvalgysi daržoves, gausi desertą" ir pan.

Dar vienas pastiprinimo būdų - pastiprinimas žetonais. Taikant žetonų sistemą, vaikas už tam tikrą tinkamą elgesį gauna taškus arba tam tikrus ženkliukus, kuriuos vėliau jis galės iškeisti į kažkokius vaiko mėgiamus daiktus, maistą ir kt. - lipdukus, flomasterius, guminukus ir pan. Anot, Polloway ir Pattonas (1993), taikant pastiprinimą žetonų sistema, vaikas už tinkamą elgesį pelno žetonus, lygiai taip pat, kaip ir suaugusieji gauna pinigus už savo darbą.

Siekiant, kad taikomas pastiprinimas būtų kuo veiksmingesnis, svarbu atsižvelgti į kelis svarbius veiksnius.

Rhode, Jensenas ir Reavis (1993) išdėsto šias efektyvaus pastiprinimo taisykles:

Efektyvus pastiprinimas (IFEED-AV)

I – immediately (tuoj pat). Laikas yra labai svarbus. Juo ilgiau yra delsiama pastiprinti pageidaujamą elgesį, juo mažiau veiksmingas bus jo pastiprinimas.

F – Frequently (dažnai). Dažnai reikia taikyti pastiprinimą ypač tuomet, kai vaikas turi išmokti naują elgesį ar įgyti tam tikrų įgūdžių. Geriausiai, kad būtų 3-4 teigiami pastiprinimai kiekvienai neigiamo elgesio pasekmei.

E – Enthusiasm (EA). Ši taisyklė rodo, kaip reikia suteikti pastiprinimą. Raidė E reiškia entuziastingai. Raidė A – reiškia akių kontaktą.

D – Describe (apibūdinti elgesį). Reikia labai aiškiai pasakyti, už kokį konkretų elgesį teikiamas pastiprinimas.

A – Anticipation (laukimas). Laukimas numatomo pastiprinimo (apdovanojimo) gali tapti motyvu, skatinančiu vaiką geriau elgtis.

V – Variety (įvairovė). Reikia dažnai keisti pastiprinimo būdus, siekiant, kad jų poveikis nesumažėtų.